

DENİS DIDEROT

1713 —1784

XVIII. yüzyıl Fransız filozoflarının en ileri fikirlisi, en inkılâpçısı olan Diderot 1 ekini 1713 te Langres'de doğdu. Babası bu şehirde bir bıçakçı dükkânı işletiyordu. Yani materyalist mektebinin şefi bir küçük burjuva muhiti içinde doğmuş ve büyümüştür. Gerek temayülleri, gerek şahsi alışkanlıklarında bu muhitin izlerini taşımıştır. Aile hayatı dolayısıyla, ansiklopedistlerin içinde halka en yakın olanı odur. Bununla beraber Diderot'nun babası hali vakti yerinde bir insandı. Ölümünden sonra çotuklarına bıraktığı mirastan Denis'nin payına iki yüz bin frank kadar bir şey düşmüştür.

Diderot'nun babası, çocuklarını yüksek hayata karıştırmak için büyük bir arzu duymaktaydı. Halbuki o zamanlar, bu çeşit arzulara kendini kaptıran küçük burjuvalar için cemiyette mevki sahibi olmanın tek bir yolu vardı: oğlan çocukları papaz olarak yetiştirmek, evlenmiyen **kızları** da zengin bir manastıra yerleştirmek. İhtiyar Diderot bu yoldan yürüyerek büyük oğlu Denis ile küçüğü Didier'yi Langres'deki cizvit kolejine verdi ve kızlarından birini de bir manastıra soktu. Daha sonraları Diderot, *La Religieuse* adlı romanında bu kızkardeşinin başına gelenleri anlatmıştır. Küçük kardeşine gelince, o da Langres Katedralinin sayılı bir papazı olmuştu. Fransız papaz sınıfı onu daima hem bir model hem de tariz vesilesi olarak dinsiz ağabeyinin karşısına çıkarmıştır. Gerçekten de ne garip tecellidir ki babasının imanı bütün bir papaz olarak yetiştirmek istediği Denis hem de materyalist olmuştur.

Diderot'nun çocukluğuna ait çok şey bilmiyoruz. Lâkin iyi öğretmen olan Cizvitler bu çocuğun meziyetlerini ve istidadını keşfetmişlerdi, onun uzun gezmelere olan meylini bildikleri için, bir gün babaocağından kaçarak, hocalarından biriyle uzaklara gitmeğe onu teşvik etmişlerdi. Hareket edecekleri akşam kendisini yakalayan babasına, Paris'e gidip orada cizvitlere gireceğini söyledi. Babası bunu fena karşılamadı ve bir müddet sonra bu arzusunun gerçekleşebileceğini vadetti. On beş yaşına girince Paris'e gönderdi.